1976
28/VIII 57 г.

№ 273
286 стр. 1979 г.

Материалы по эпосу „Манас", собранные Мамыровым М. в Ошской и Джалал-Абадской обл. в 1957 г.

25 ноябрь 1986 г.

Манас

Манастын обдон чоң бабасы Ботой Кан деген болгон. Ал күнүндөгү эл кытай, башка кыз-кандуу элин, нейк-кондуу кол жаңалай кондурду Таласты жерден кылган. Ботой кан-дан битта уул туулду. Ал өзү сары болгондуктан „Чайдай болду" деп атын Чачы кан коюп койду. Онан Чачы кан кошуп кандыгын ээлеген дан кийин, көрүк бүтүн ичинде да кудай таалам бир уул берди. Анын атын Жакып кан койду. Экинчи уулду болгондо анын атын Көз каман койду. Көз каман жаны бир туутан болуп, Көз кандан ичк-кондуу туудун. Жакып кан Таласты (кетмен төбө, Самаркандга-бышкоң самаркандга) жерден туудуу.

Айтбашы жашта өз 80 жашта Көкөтөй абам жердеги өтүн

Таш аттардын буурун түшү жагы
кагакбардын ар көксөө жерлерди.
куйун бардыгы Жакып кан
кандайкпа келбес мекенде
болгон.

Жакып кан катын алышына
~~жамынат~~. Жакып кан Ногой элинен
чыккан Караманбайдын кызына
түшүп түшүүбөт. Ал бир мезгилде
элчи жонор кызын берин мага деп
айтырат. Ага Караман бай ыштабай
кет. Экинчи элчи жиберсе Кашкар-
дан жиберген айтты, качыраты
дейин бирде, ар кайсы малдан 500,
~~берсин~~ бир кун, 500 тилла, бир
тайтан берсин деп куудуга айтты.
– Жакып кан беш түз уйгур кыргызына
он кайкан шаарын, ордону коргон
элим бир тилден бул салсам
да кандай алам деген сөз кылат.
Эми бул маселе тон алып
барууга Кашкардагы Жаркынбай
деген ак сакал киши – өз сынын
адамда барасынбы? – дегенде

– барам деген экен.
– Жаркынбай Караманга келгенде
элинин токтолгон малды таанышу-
ган. Карамандын байлыгын муун-
дагыдан артат.

Караман – бул элинде да улуу-жа-
шы бай экен. бир кызынын түгүнү.
~~[illegible]~~
Ал мага күйөө болуучу ким деп
сураса Жаркынбай Жакып кан
деп айтат. Жакып кан болсо
болуптур деп Караман кызын берүүгө
макул болот. Жаркынбай элин көздө-
дү тынчытып, ~~жакып канга келет~~.

Качан кун келет деп Карамандан
сурайт. Караман айткан экен анда
эки дүйшөмбүдө келгиле деп
жооп берет.
Жакып кан тойго камынат. Жакып кан
Жаркынбай абасы баш кылып кырк
жигит менен тойго жөнөйт. Тойдун
союшуна 500 жылкы, 500 кой айдап
улагына 7 торпок жети куш, көк тору
гоон ойногун деген максатта алып
жөнөгөн.

Карамандыктар ~~кутпоолорды~~ кындуудаа күрк көргүз үт тишин, онсонолдоры бир үтка, кутпоолорду бир үтка жайлаштырат.

Той он быжык сиз болот. Отуз күн оны, кийик кыйгаштабын, бир шин шимиштигин кындар (Чынтаардагы) алар жоношоб.

= Жаксы кан кеч-колго келет.

Кулу болзун, бу келин ак жолгоб келин болзун деп жаркынмол бата берди. Ол тойду, Коуденгордой болды. Жаңы кандын кол ачы кечкен, кийте эрмек, эштеге (жан кийтигтү) берип турганда, берип кебмин тобобо жонобот. Ол мени эдип кандай абалда экиш биртедим деп болос, кеч-колдогу эдир~~дим~~ абалын билип келип жаткан кеде.

– Он беш күн өткөндөн кийин эрмек-тен келип ол жаңы эсинчикте Кошой Абалда тынч жатып отуп тур деген кабарды айтты.

Жаксы кан кабарды угуп коуз турун, арадан айтып Мантып)

Кулуу болзо

Эки жыл өтүп кетти.

— Чыбурдын 16 жашта кутпоога чыгып, 18 жашка келип калган учур болгон.

— Чыбурдынын экасы Кара Бектоб жаңы кан кандыктын үр айтадан бери сурап келе жатат. Бизге кызыгы тийбеди. Эми бизге кызбаш келе ал күрк- деп турган кези.

Ол ошол шишмал айтуулуда даже жолбура башталды.

— Ол эми нече жыл, нече ай, нече ай отуп бараткан. Обол боорун кан, андан Чайы кан сурап келди. Эми Жаңы кан сурак турат. Бизге кайсынын кеббаты болсо да келди эми кезек. Жаксы кан кулдо, андан бери үч жыл өттү, мурда кеби жыл кандык келип бардыбы он жыл болду. Эми калгын Кандыктын кутпоо-Байтадан тартып алсак кайтет дегенде.

— Жок. Оның жаңы кандынга ата бубасынан бери кандык кылып келген. Бу мурун алдыңкайдагылеги менен айлы кетти деди.

- бу тапшы кайдын, А- баш
најын жанда кошоо полбадып
бар. Ал битте оймоңдорду
бүргөн кайда сенис бедн ашын
кийтип каласың. Кей-Кан
жанда Көз карап дейди
1000 миң кийтиги бар Үксен
кочкор кочкор алып кайтып алып
аласың дейди.

- Тау атардын буурзи туй жанда
Айдаркандын ат ласыз казантар-
дын эр кочкорун кочкор кочкор. Ону
Кайтып аласың. Бала Кеу-Кан
Самартай жантып Тоскон
жакшы кан ооз- ашы ал билин
кааза сага опурру откуро кайдак
жок деди.

- Атау Караманкандын Машина ашиш
дунуте чачи кайды талашып
алып албаар, ала албайбу!

- Онда-Кара Тоолой бас чачкыч
Ибой, Шыгай эл болсок да ныты мак-
тау болсок - кайдыны тартып ал нок-

7.

нимниге. Кайдыкты уушуу
тартып албайм, эмэ.

- Не сөз мени, не сураш алак
беш күн торт күнгө, же болбосо
сураш аламын- дей Кара Толтой
эмне Масылдат кылым туру

- Эми эл ондой кылаң ооз бил
дешет.

- Из акырында Кара Тоолой
пот кийин алдоо мени аламын
деди. Анда Жайын айсакан
Кайдыбай куда оноңдой кылым
албасың туру деди ал.

- Эмне менин дал айта турган
сөзүм бар. Менин Масылдатыма
кирсең. Тапшы кайда 80 жигитти миң
чакырам. Чакырганымда Ондон болбоса
8 үйгө жай болот. Жакшы кайды
эмаала, эрмек жаа жигитти
менин бир үйгө киргирем. Бардыгы
9 үйгө жай болбодо. Ал бу үйгө
эндин барам барып болот. Бүгүнкү
эмчиги күн дору каалаганын жолоу
учуну күнү бүгүнкү ооно
берем, эмчиги оонаны берүү